

POLIHYMNIA

JEDNODNIÓWKA NA LEKCJĘ JĘZYKA POLSKIEGO
POŚWIĘCONA STANISŁAWOWI MONIUSZCE

140 Rocznicą śmierci kompozytora

4 czerwca bieżącego roku będziemy obchodzić 140 rocznicę śmierci jednego z naszych wybitnych kompozytorów **Stanisława Moniuszki**.

Z tej okazji organizowane będą w całej Polsce uroczystości i imprezy. Zapamiętajmy niektóre z nich. Być może nadarzy się okazja, aby wziąć w nich udział:

-22-28 II -"Halka" w Operze Krakowskiej.

- 23 II-"Halka" w Operze Wrocławskiej.

-19III- „Straszny dwór” w Operze Śląskiej w Bytomiu.

-22III- „Straszny dwór”

Festiwal Moniuszkowski

w Teatrze Wielkim im. S. Moniuszki w Poznaniu.

- VIII – 50. jubileuszowy Międzynarodowy Festiwal Moniuszkowski w Kudowej Zdroju.

Wydarzeń artystycznych związanych z obchodami rocznicy kompozytora będzie oczywiście o wiele więcej. Warto więc zaglądać do Internetu, prasy codziennej, aby nie pominąć tych jakże ważnych imprez, dzięki którym pamięć o Stanisławie Moniuszce jest wciąż żywa, a jego muzyka nieustannie przemawia do kolejnych pokoleń. Przy okazji jubileuszu kompozytora przypomnijmy sobie jego sylwetkę twórczą i narodowy repertuar.

Tak żył i tak grał, czyli życiorys kompozytora

Stanisław Moniuszko ur. 5 maja 1819 w Ubielu, zm. 4 czerwca 1872 w Warszawie-polski kompozytor, dyrygent, pedagog, organista; autor ok. 268 pieśni, operetek, baletów i oper. Do jego najsłynniejszych dzieł należą opery: *Halka*, *Straszny dwór* i *Paria*.

Początkowo w kierunku muzycznym kształciła go jego matka. Gdy w 1827 rodzina przy-

szłego kompozytora przeniosła się do Warszawy, ośmioletni Moniuszko rozpoczął naukę muzyki u Augusta Freyera, organisty w miejscowym kościele Świętej Trójcy. Po trzech latach rodzina przeprowadziła się do Mińska, gdzie Moniuszko kontynuował naukę u Czesława Stefanowicza. W 1837 wyjechał do Berlina, aby kształcić się muzycznie u Carla Friedricha Rungenhagen, u którego studia ukończył w 1840. Następnie

zamieszkał w Wilnie, gdzie działał jako organista, kompozytor, pedagog i organizator życia muzycznego w mieście. W 1858 przeniósł się wraz z rodziną do Warszawy, gdzie objął stanowisko dyrygenta opery. Jednocześnie od 1864 był wykładowcą w Instytucie Muzycznym w Warszawie. Zmarł na atak serca w 1872. Pogrzeb artysty stał się manifestacją narodową.

źródło: wikipedia

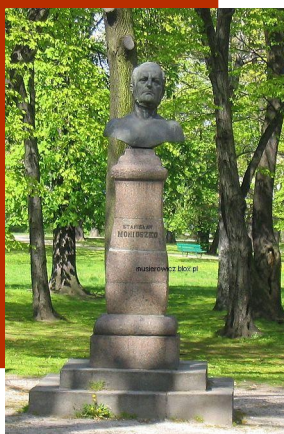
Opery i operetki Moniuszki

Teatr Wielki
im. S. Moniuszki
w Poznaniu

Szlachetność
wzrusza
w każdym
narodzie i w
każdych czasach,
dlatego „Halka”
Moniuszki jest
nadal aktualna
i to na wszystkich
kontynentach.

M. Fołtyn

Opery:

**Halka* (premiera wersji 2-aktowej 1848, wersji 4-aktowej 1858)

**Sen Wieszczka* (nieukończona, pisana w latach 1852-1853)

**Flis* (premiera 1858)

**Rokiczana* (nieukończona, pisana w latach 1858-1859)

**Hrabina* (premiera 1859)

**Verbum nobile* (premiera 1861)

**Straszny dwór* (premiera 1865)

**Paria* (premiera 1868)

**Trea* (nieukończona, pisana w roku 1872)

(1841)

• *Jawnuta* (1850)

• *Betty* (1852)

• *Beata* (1870 lub 1871)

• *Nocleg w Apeninach* (1839)

Operetki:

• *Loteria* (ok. 1840)

• *Żółta szlafmyca*

Kantaty, uwertury, utwory kameralne

Kantaty:

- cztery *Litanie Ostobramskie* (1843-1855)
- *Milda* (tekst - fragm. "Witoloraudy" Józefa Ignacego Kraszewskiego) 1848
- *Nijoła* (tekst jw.) po 1848
- *Widma* (tekst - "Dziadów część II" Adama Mickiewicza) ok. 1852
- *Sonety krymskie* (tekst - wybrane 8 sonetów Adama Mickiewicza) 1867

Uwertury koncertowe:

- *Bajka*
- *Kain*
- *Uwertura Wojenna*

Pieśni:

- *Ojcie z niebios, Boże Panie*
- *Dziad i baba*
- *Pieśń wieczorna*
- *Znaszli ten kraj (2 wersje)*
- *Trzech budrysów*
- *Prząśniczka*
- *Złota rybka*
- *Krakowiaczek*
- *Kozak*
- *Świtezianka*
- *Czaty*
- *Lirnik Wioskowy Czarny krzyżyk* (słowa Brunona Białowskiego)

J. Czeczot, Prząśniczka

U prząśniczki siedzą,
jak anioł dziewczynki,
Przędą sobie, przędą
jedwabne niteczki.

Kręć się, kręć,
wrzeciono,
Wić się tobie wić!
Ta pamięta lepiej,
Czyja dłuższa nić!

Poszedł do Królewca
młodzieniec z wiciną,
Łzami się zalewał,
żegnając z dziewczyną.

Kręć się, kręć wrzeciono...

Gładko idzie przędza,
wesolo dziewczynie,
Pamiętała trzy dni o
wiernym chłopczynie.

Kręć się, kręć wrzeciono...
Inny się młodzieniec
podsuwa z ubocza,
I innemu rada dziewczyna
ochocza.

Kręć się, kręć wrzeciono...
Pryśła wąża nić;
Wstydem dziewczę płonie,
Wstydz się dziewczę,
wstydz!

Pieśni Moniuszki

Moniuszko komponował pieśni przede wszystkim do tekstów współczesnych sobie poetów polskich - głównie Adama Mickiewicza, a także Aleksandra Chodźki, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Władysława Syrokomli (czyli Ludwika Kondratowicza), Jana Czeczota, Teofila Lenartowicza, Józefa Korzeniowskiego, sporadycznie jedynie sięgał po wiersze poetów francuskich, niemieckich i angielskich. Pod względem treści obejmują one wszystkie możliwe tematy: od pieśni idyllicznych ("Wiosna", "P o l n a r ó ż y c z k a", "Prząśniczka"), poprzez refleksyjne ("Po nocnej rosie", "Dola"), religijne ("Treny"), patriotyczne ("Pieśń wojenna", "Stary kapral", "Znaszli ten kraj"), historyczne

("Bolesław Chrobry") i obyczajowe ("Triolet") po pieśni miłosne ("Rozmowa", "Pieszczotka") i fantastyczne ("Świtezianka", "Czaty"). Tak szeroki zakres tematyki miał wpływ na sposób kształtowania utworów, stąd w zakresie gatunkowym obok piosenek sielskich, znajdziemy dumki, ballady, romanse, sceny dramatyczne, pieśni bliskie psalmom i hymnom oraz typowe dla romantyzmu pieśni liryczne. Większość z nich posiada wysokie walory artystyczne, niektóre jednak pisane były jako utwory pedagogiczne, czy też jako kompozycje żartobliwe dla dzieci, część z nich powstała także dla śpiewaków charakterystycznych (np. kabarecistów).

W ciągu całego życia Moniuszko skomponował ponad 300 pieśni, w tym 267 zebranych w 12 zbiorów zatytułowanych "Śpiewnik domowy" (pierwsze sześć wydanych zostało za życia Moniuszki, pozostałe - po jego śmierci). Dziś jednak jedynie kilka z nich znanych jest powszechnie. Jedną z najcenniejszych

pod względem artystycznym jest słynna "Prząśniczka" do słów Jana Czeczota, z charakterystycznym, ilustrującym terkot kolowrotka akompaniamentem i prowadzoną na jego tle liryczną melodią. Z kolei zupełnie inna w nastroju pieśń "Znaszli ten kraj" do słów Goethego w przekładzie Adama Mickiewicza porusza intensywną, żarliwą emocjonalnością, osiągniętą bardzo skromnymi środkami - jedynie genialnie ukształtowaną melodią - liryczną, miękko i łagodnie falującą.

Podobnie siłą ekspresji porusza pieśń "O matko moja" do tekstu Jana Prusinowskiego i "Pieśń wieczorna" do tekstu Władysława Syrokomli. Spośród pozostałych popularnością cieszy się żartobliwa w charakterze "Dziad i baba" do słów Józefa Ignacego Kraszewskiego, sentymentalna "Złota rybka" do słów Jana Zachariasiewicza, ballady do tekstów Adama Mickiewicza - "Trzech budrysów" i "Czaty", czy też utrzymany w nastroju nostalgicznym, wspominający przeszłość "Polski Kozak" do słów Jana Czeczota.

A. Iwanicka-Nijakowska,

źródło: www.moniuszko.kudowazdroj.pl

„Moniuszko sam tłoczy się do serca.”
M. Fołtyn

Ciekawostki, czyli Moniuszko na wesoło i poważnie

Moniuszko to nie tylko twórca opery narodowej, ale także postać drukowana od 1990 r. na **banknotach** o nominale 100 000 zł.

Moniuszko i deser ze śmietaną:

S. Moniuszko jest twórcą polskiej, a B. Smetana - czeskiej opery narodowej.

zapytał Polaka:

-Panie Markowski, jak się mówi po polsku „smetana”?

-”Moniuszko”- panie Rychlik, Moniuszko!

Na pewnym przyjęciu wydanym w Berlinie spotkali się: polski dyrygent A. Markowski i czeski kompozytor J. Rychlik. Kiedy podano deser ze śmietaną, Czech

I poważnie:

„Był z natury bardzo skromny, cichy, nienarzucający się, wyrozumiały i życzliwy; niezbyt dobrze umiał dbać o swoje własne interesy i z tego powodu całe życie borykał się z materialnymi.”

B. Śmiechowski

Przygotuj się do lekcji. Poszukaj śladów Moniuszki w Internecie

Czytaj:

- http://www.culture.pl/baza-muzyka-pelna-tresc/-/eo_event_asset_publisher/eAN5/content/stanislaw-moniuszko
- <http://www.operomania.hg.pl/kompozytorzy/moniuszkostanislaw.html>
- <http://www.cedur.pl/moniuszko.php?id=2>
- <http://www.moniuszko.com.pl/>

Słuchaj:

- http://ajdznatz.wrzuta.pl/audio/6Y6NNBbI1Q2/stanislaw_moniuszko_-_flis_highlights
- http://w784.wrzuta.pl/audio/37a3Db2KR2V/stanislaw_moniuszko_-_halka_-_overtura
- http://w160.wrzuta.pl/audio/5MNTcsn3GVR/stanislaw_moniuszko_-_przasniczka
- http://w942.wrzuta.pl/audio/1H9u9VZ3BzT/stanislaw_moniuszko_-_czatyrdah

Oglądaj:

- <http://www.youtube.com/watch?v=-BEi1Q8QNbY>
- <http://www.youtube.com/watch?v=zFFLwupULqg>
- <http://www.youtube.com/watch?v=hIBDvLcn1Xg>
- <http://www.youtube.com/watch?v=7Lz7vLzZ-WY>

Opinie krytyki o kompozytorze

„W okresie zaborów opery i pieśni Moniuszki umacniały ducha narodowego. Odbijały się w nich atmosfera dworku szlacheckiego, nastroje właściwe pieśniom ludowym i folklor warszawski, z którym zetknął się jako chłopiec. Jego pieśni spełniały wówczas rolę nieoficjalnego podręcznika literatury ojczystej i podręcznika umuzykalnienia, śpiewano je bowiem powszechnie”

Encyklopedia Britannica

„Nie był w swej muzyce nowatorem, ale i nie poddawał się ówczesnej modzie hołdowania stylowi opery włoskiej. Na bazie istniejącej i sprawdzonej w życiowej praktyce tradycji muzycznej zbudował polski styl operowy wykorzystując w tym celu nie tylko nasze ludowe tańce, ale także żądając od librecistów tematyki opartej na tradycji narodowej.”

B. Śmiechowski

„Wpływ, jaki wywarł Moniuszko na ówczesne pokolenie i na wszystkie pokolenia –włącznie z naszym- jest tak ogromny, iż niemal nie do określenia. Istnieje pogląd, że Chopin bronił polskości w Europie, a Moniuszko w kraju.”

B. Śmiechowski

